EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 05 20
COM(2020) 542 final

KOMISIJOS ATASKAITA

Bulgarija

Pranešimas, parengtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį

KOMISIJOS ATASKAITA

Bulgarija

Pranešimas, parengtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį

1. ĮVADAS

2020 m. kovo 20 d. Komisija priėmė Komunikatą dėl Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios išvengimo sąlygos taikymo. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 1 dalyje, 6 straipsnio 3 dalyje, 9 straipsnio 1 dalyje bei 10 straipsnio 3 dalyje ir Reglamento (EB) Nr. 1467/97 3 straipsnio 5 dalyje bei 5 straipsnio 2 dalyje nustatytą išlygą sudaromos palankesnės sąlygos koordinuoti biudžeto politiką esant dideliam ekonomikos nuosmukiui. Komunikate Komisija pritarė Tarybos nuomonei, kad, atsižvelgiant į numatomą didelį ekonomikos nuosmukį dėl COVID-19 protrūkio, dabartinės sąlygos leidžia pradėti taikyti šią išlygą. 2020 m. kovo 23 d. valstybių narių finansų ministrai pritarė Komisijos vertinimui. Pradėjus taikyti bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą leidžiama laikinai nukrypti nuo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslui pasiekti numatyto koregavimo plano, jei tai nekelia pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutiniu laikotarpiu. Kalbant apie korekcinę dalį, Taryba taip pat gali, remdamasi Komisijos rekomendacija, priimti patikslintą fiskalinę trajektoriją. Taikant bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą Stabilumo ir augimo pakto procedūros nestabdomos. Ji suteikia galimybę valstybėms narėms nukrypti nuo paprastai taikomų biudžetinių reikalavimų, o Komisijai ir Tarybai – imtis būtinų politikos koordinavimo priemonių laikantis Pakto.

Remiantis 2020 m. kovo 31 d. Bulgarijos valdžios institucijų pateiktais ir vėliau Eurostato patvirtintais duomenimis[1], 2019 m. Bulgarijos valdžios sektoriaus perteklius siekė 2,1 % BVP, o valdžios sektoriaus bendroji skola – 20,4 % BVP. 2020 m. konvergencijos programoje numatoma, kad 2020 m. Bulgarijos deficitas sudarys 3,1 % BVP, o skola – 28,5 % BVP.

Planuojamas 2020 m. deficitas yra *prima facie* įrodymas, kad bus susidaręs Stabilumo ir augimo pakte apibrėžtas perviršinis deficitas.

Todėl šiomis aplinkybėmis Komisija parengė šį pranešimą, kuriame analizuojama, ar Bulgarija laikosi Sutartyje nustatyto deficito kriterijaus. Skolos kriterijus gali būti laikomas įvykdytu, nes skolos santykis yra mažesnis už Sutartyje nustatytą 60 % BVP pamatinę vertę. Pranešime atsižvelgiama į visus svarbius veiksnius ir deramas dėmesys skiriamas dideliam ekonominiam sukrėtimui, susijusiam su COVID-19 pandemija.

[1] https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f

1 lentelė. Valdžios sektoriaus deficitas ir skola (% BVP)

		2016	2017	2018	2019	2020 COM	2021 COM
Deficito kriterijus	Valdžios sektoriaus balansas	+0,1	+1,1	+2,0	+2,1	−2,8	−1,8
Skolos kriterijus	Valdžios sektoriaus bendroji skola	29,3	25,3	22,3	20,4	25,5	25,4

Šaltinis: Eurostatas, Komisijos 2020 m. pavasario prognozė.

2. DEFICITO KRITERIJUS

2020 m. konvergencijos programoje numatoma, kad 2020 m. Bulgarijos valdžios sektoriaus deficitas pasieks 3,1 % BVP, t. y. viršys Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę. Nors valdžios sektoriaus deficitas yra didesnis nei 3 % BVP, jis turėtų išlikti artimas Sutartyje numatytai pamatinei vertei. Remiantis Komisijos pavasario prognoze, 2020 m. valdžios sektoriaus deficitas turėtų būti 2,8 % BVP, t. y. šiek tiek mažesnis už 3 % BVP pamatinę vertę.

Sutartyje nustatytos pamatinės vertės perviršis 2020 m. yra išimtinis, nes jį lemia didelis ekonomikos nuosmukis. Atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos poveikį Bulgarijos ekonomikai, Komisijos pavasario prognozėje numatoma, kad 2020 m. realusis BVP susitrauks 7,2 %.

Konvergencijos programoje numatytas Sutartyje nustatytos pamatinės vertės viršijimas pagal Sutartį ir Stabilumo ir augimo paktą yra laikinas. Visų pirma Komisijos 2020 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2021 m. deficitas bus mažesnis už pamatinę vertę.

Apibendrinant galima teigti, kad planuojamas 2020 m. deficitas viršija Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę, tačiau yra jai artimas. Perviršis pagal Sutartį ir Stabilumo ir augimo paktą laikomas išimtiniu ir laikinu. Taigi analizė rodo, kad Sutartyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/97 apibrėžtas deficito kriterijus yra įvykdytas.

3. SVARBŪS VEIKSNIAI

Sutarties 126 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad, jei valstybė narė neatitinka reikalavimų pagal vieną ar abu tuos kriterijus, Komisija turi parengti pranešimą. Tame pranešime taip pat turi būti „atsižvelgiama, ar bendrojo šalies biudžeto deficitas yra didesnis už valstybės investicijų išlaidas, be to, įvertinami ir kiti svarbūs veiksniai, įskaitant valstybės narės vidutinės trukmės ekonomikos ir biudžeto būklę“.

Tie veiksniai išsamiau paaiškinti Reglamento (EB) Nr. 1467/97 2 straipsnio 3 dalyje, kurioje taip pat nustatyta, kad būtina tinkamai atsižvelgti „į visus kitus veiksnius, kurie, atitinkamos valstybės narės nuomone, yra svarbūs siekiant visapusiškai įvertinti, ar laikomasi deficito ir skolos kriterijų, ir kuriuos valstybė narė nurodė Tarybai ir Komisijai“.

Dabartinėmis aplinkybėmis svarbus papildomas veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti 2020 m., yra COVID-19 pandemijos, kuri labai veikia biudžeto būklę ir lemia labai neapibrėžtą

perspektyvą, ekonominis poveikis. Dėl pandemijos taip pat pradėta taikyti bendroji nukrypti leidžianti išlyga.

3.1. COVID-19 pandemija

COVID-19 pandemijos sukeltas didelis ekonominis sukrėtimas daro didelį neigiamą poveikį visoje Europos Sąjungoje. Poveikis BVP augimui priklausys tiek nuo pandemijos trukmės, tiek nuo to, kiek laiko bus reikalingos priemonės, kurių imtasi nacionalinių valdžios institucijų, Europos ir pasauliniu lygmeniu, siekiant sulėtinti viruso plitimą, apsaugoti gamybos pajėgumus ir paremti bendrą paklausą. Valstybės narės jau ėmėsi arba imasi biudžeto priemonių, kad padidintų sveikatos sistemų pajėgumą ir suteiktų pagalbą labiausiai nukentėjusiems asmenims ir sektoriams. Taip pat imtasi svarbių likvidumo paramos priemonių ir suteiktos kitos garantijos.Remdamosi išsamesne informacija, kompetentingos statistikos institucijos turi išnagrinėti, ar tos priemonės turi tiesioginį poveikį valdžios sektoriaus balansui. Dėl priimtų priemonių ir ekonominės veiklos sulėtėjimo susidarys gerokai didesnės valdžios sektoriaus deficito ir skolos pozicijos.

3.2. Vidutinio laikotarpio ekonominė būklė

Prasidėjus COVID-19 pandemijai, ekonominės sąlygos Bulgarijoje buvo palankios. 2019 m. siekęs 3,4 %, BVP augimas penktus metus iš eilės buvo stiprus, daugiausia dėl didėjančio namų ūkių vartojimo. Šią teigiamą tendenciją nutraukė COVID-19 protrūkis. Prognozuojama, kad Bulgarijos realusis BVP 2020 m. sumažės 7,2 %, daugiausia dėl neigiamo priemonių, kurių imtasi pandemijos plitimui suvaldyti po to, kai 2020 m. kovo 13 d. buvo paskelbta nepaprastoji padėtis, poveikio ir dėl tarptautinės ekonominės veiklos sulėtėjimo pirmąjį 2020 m. ketvirtį. Tikėtina, kad 2020 m. privatus vartojimas sumažės beveik 6 %, o investicijos – 18 %. Numatoma, kad tais pačiais metais eksportas smarkiai sumažės – daugiau kaip 13 %, o importas – daugiau kaip 12 %. Numatomas staigus BVP sumažėjimas yra švelninantis veiksnys vertinant, ar Bulgarija 2020 m. laikosi deficito kriterijaus.

Prognozuojama, kad 2021 m. augimas atsigaus. Tikimasi, kad pagrindinė varomoji jėga bus privatus vartojimas, nes situacija darbo rinkoje turėtų gerėti. Taip pat prognozuojama, kad prie ekonomikos augimo prisidės atsigavęs eksportas. Tačiau tikėtina, kad investicijos atsigaus lėčiau, nes didelis netikrumas ir vis dar silpni įmonių finansai turėtų stabdyti ir priversti atidėti investicinę veiklą. Dėl pandemijos trukmės, jos poveikio ekonominei veiklai, vartojimo modeliams ir verslo finansams šią makroekonominę perspektyvą gaubia itin didelis netikrumas.

3.3. Vidutinio laikotarpio biudžeto būklė

Remiantis galutiniais duomenimis ir Komisijos prognoze, 2019 m. struktūrinis perteklius buvo 1,1 % BVP, t. y. viršijo vidutinės trukmės biudžeto tikslą – 1 % BVP deficitą.

2020 m. Bulgarijos valdžios institucijos planuoja beveik subalansuotą biudžetą. 2020 m. balandžio 6 d. Parlamentas priėmė persvarstytą valstybės biudžetą, atsižvelgdamas į naujas ekonomines perspektyvas ir kovos su COVID-19 pandemija priemones. Biudžete numatomas

3 % BVP deficitas pinigine išraiška, arba 3,1 % BVP pagal ESS. Dėl pandemijos trukmės ir jos poveikio fiskalinei perspektyvai šiuos planus gaubia itin didelis netikrumas.

Konvergencijos programoje pateikiama informacija apie didelio masto naujas priemones pandemijos plitimui suvaldyti ir ekonomikai remti, taip pat apie numatomą poveikį makroekonominei padėčiai. Konvergencijos programoje apskaičiuota, kad šių tiesioginės paramos priemonių poveikis biudžetui 2020 m. bus 1,3 % BVP. Pagrindinės naujos priemonės apima didesnes išlaidas medicininei įrangai, papildomą atlygį saugumo ir kariniam personalui, subsidijas įmonėms darbo vietoms išlaikyti ir mokesčių atidėjimą. Apskaičiuota, kad dėl nuosmukio pajamos bus beveik 2,5 % BVP mažesnės, nei tikėtasi. Konvergencijos programoje taip pat pateikiama informacija apie 0,6 % BVP dydžio valstybės garantijų schemą ir apie maždaug 0,8 % BVP dydžio investicinių fondų perskirstymą siekiant finansuoti papildomą atlygį medicinos ir ne medicinos darbuotojams, medicinos reikmenis ir finansinę paramą MVĮ. Remdamosi išsamesne informacija, kompetentingos statistikos institucijos turi išnagrinėti, ar tos priemonės turi tiesioginį poveikį valdžios sektoriaus balansui.

Vyriausybės vidutinės trukmės fiskalinė strategija oficialiai dar neatnaujinta. Tačiau konvergencijos programoje pateikiami vidutinės trukmės biudžeto strategijos metmenys, t. y. numatyta, kad joje daugiausia dėmesio ir toliau bus skiriama biudžeto sistemos tvarumui, ir įsipareigojama pasiekti Bulgarijos vidutinės trukmės biudžeto tikslą – 1 % BVP metinį struktūrinį deficitą.

3.4. Kiti valstybės narės nurodyti veiksniai

2020 m. gegužės 15 d. Bulgarijos valdžios institucijos atsiuntė raštą, kuriame pagal Reglamento (EB) Nr. 1467/97 2 straipsnio 3 dalį nurodė svarbius veiksnius. Ankstesniuose skirsniuose pateikta analizė jau iš esmės apima pagrindinius valdžios institucijų nurodytus veiksnius. Rašte pabrėžiama, kad prasidėjus krizei Bulgarijos fiskalinė būklė buvo labai tvirta ir kad nuo pradinio biudžeto tikslo nukrypta tik dėl pandemijos protrūkio. Rašte priduriama, kad, kaip tikėtina, atsigavus ekonomikai, vyriausybė sieks 2021 m. įgyvendinti bent 0,5 % BVP struktūrinį konsolidavimą ir iki 2023 m. perbalansuoti biudžetą.

5. IŠVADOS

Konvergencijos programoje pateiktuose planuose numatoma, kad 2020 m. Bulgarijos nominalusis valdžios sektoriaus deficitas padidės iki 3,1 % BVP, t. y. viršys Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę, bet bus jai artimas. Planuojamas pamatinės vertės perviršis laikomas išimtiniu ir laikinu. Analizė rodo, kad Sutartyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/1997 apibrėžtas deficito kriterijus įvykdytas.